

MIHAIL FJODOROVICS NYESZTURH 1895 — 1979

1979. december 27-én rövid szenvedés után, életének 85-ik évében meghalt M. F. NYESZTURH, a Moszkvai Egyetem professzora, a biológiai tudományok doktora, az egyetem Ember-tani Múzeumának és Tudományos Kutatóintézete Antropogenezis-Primatológia Laboratóriumának vezetője.

M. F. NYESZTURH nevével kapcsolódott össze a szovjet embertan és primatológia kialakulásának és fejlődésének egész korszaka. 1895-ben született Pszkovban, majd 1916-ban az odeszai gimnázium elvégzése után a Novorosszijszki Egyetem Természettudományi Karán fejezte be tanulmányait. Már 1924-ben megjelent első brosúrája az ember származásáról. Az 1930-as évek kezdetén az egyetemi kutatóintézet aspiránsaként bontakozott ki aktív tevékenysége és sokoldalú felkészültsége, amelyet az antropogenezis problémáinak rendszeres elemzésében és magyarázásában oly sikeresen kamatoztatott. Az 1930-as években, amikor a tudományos tevékenység keretében az antropogenezis metodológiai problémái is széles körű vita tárgyát képezték és a szovjet antropológiában új irányzatok voltak kialakulóban, M. F. NYESZTURH több kiváló kollégájával együtt meghatározó szerepet játszott egy új gyümölcsöző távlat feltárásában. 1934-ben jelent meg M. F. NYESZTURH „*Az Ember és elődei*” című monográfiája, amelyben mind a kutatók, mind pedig az egyetemi hallgatóság a primatológia és antropogenezis eredményeinek szintézisét, továbbá az emberi evolúcióra vonatkozó polgári nézetek marxista kritikáját tanulmányozhatták. 1936-ban az ő fordításában és szerkesztésében számos megjegyzéssel és kiegészítéssel jelent meg orosz kiadásban az ismert német zoológus M. WEBER „*Primatek*” című könyve. „*Az idealizmus ellen az antropogenezis frontján*” (1937), és „*Fosszilis antropoidok és a legősibb hominidák*” (1938), „*A majonemberek és kapcsolatuk a többi fosszilis hominidával*” (1948) című tanulmányok jelzik M. F. NYESZTURH tevékenységének mérföldköveit. 1941-ben V. V. BUNAK és JA. JA. ROGINSZKIJ professzorokkal együtt kiadta az *Antropológia* című tankönyvet, amelyben az antropogenezis fejezetét ő írta. F. WEIDENREICH elméletét kritizálva, az ember származásával kapcsolatban NYESZTURH széleskörűen elemezte (1954) a *Meganthropus* és a *Gigantopithecus* morfológiai egyezéseit nem a hominidákkal, hanem a gigantikus antropoidákkal. 1963-ban nyerte el a biológiai tudományok doktora fokozatot „*Az ember származása*” (1958, 1970) és a „*Primatológia és antropogenezis*” (1960) című monográfiáiért. E munkák közül az első nemcsak orosz, hanem a nyugati világnyelveken is megjelent Moszkvában, Bécsben, Havannában és Montevideóban, valamint Budapesten és Bukarestben.

Nemcsak orosz nyelven (1955, 1958, 1965), hanem a világnyelveken és magyarul is megjelent NYESZTURH „*Emberfajták*” c. könyve, amelyben a tudománytalan rasszizmus megsemmisítő kritikája található (1968, dr. MALÁN MIHÁLY előszavával).

M. F. NYESZTURH a Moszkvai Egyetem tanáraként az Embertani Tanszéken, valamint a történettudományi, filozófiai és pszichológiai fakultásokon rendszeres előadásokat tartott az általános antropológia, a primátesek biológiája és az antropogenezis témaköréből. Ugyanakkor számos népszerűsítő tanulmányt írt különböző lapokban és tartott előadásokat a rádióban és a televízióban egyaránt. Éveken keresztül volt a „*Szovjetszkaja Antropológia*” s jogutódja — a „*Voproszű Antropológii*” szerkesztőbizottságának felelős titkára, majd szerkesztőhelyettese. Halálával súlyos veszteség érte az egyetemes embertant is.

Dr. Tóth Tibor